УДК 336.14
JEL: H71

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ ДОХОДАМИ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

Ружицький І.Ю.,
здобувач кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

А *Досліджено особливості ефективності державного управління в сфері доходів через взаємодію основних суб'єктів, що беруть участь у цьому процесі. Обґрунтовано необхідність системного розгляду завдань оптимізації доходів державного бюджету, що включає цільову спрямованість на результат, оцінку і вибір інструментарію управління бюджетними доходами та моніторинг. Визначено цільову триєдність оптимізованих бюджетних доходів як її результат.*

К *Доходи державного бюджету, оптимізація доходів бюджету, бюджетний менеджмент, фіскальний потенціал, регіональний розвиток.*

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА УПРАВЛЕНИЯ БЮДЖЕТНЫМИ ДОХОДАМИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИХ ОПТИМИЗАЦИИ

Ружицкий И.Ю.,
соискатель кафедры финансов, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

А *Исследованы особенности эффективности государственного управления в сфере доходов через взаимодействие основных субъектов, участвующих в этом процессе. Обоснована необходимость системного рассмотрения задач оптимизации доходов государственного бюджета, включающего целевую направленность на результат, оценку и выбор инструментария управления бюджетными доходами и мониторинг. Определено целевое триединство оптимизированных бюджетных доходов как его результат.*

К *Доходы государственного бюджета, оптимизация доходов бюджета, бюджетный менеджмент, фискальный потенциал, региональное развитие.*

IMPROVING THE QUALITY OF BUDGETARY REVENUES AS PART OF THEIR OPTIMIZATION

Ruzhytskyi I.U.,
external Ph.D. Student of Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv

А *The features of good governance in the area of budget revenues through the interaction of main actors involved in the process are studied. The necessity to consider systematically the optimization issues of state budget, which includes a target orientation on results, evaluation and choice of tools for managing, and the budget revenues monitoring, is proved. The target trinity for optimized budgetary revenue as a result is identified.*

К *State budget revenues, optimizing revenues, budget management, fiscal capacity, regional development.*

Постановка проблеми

Ефективність управління системою доходів бюджету значною мірою залежить від структурної побудови самої системи. Оптимальна структура є запорукою реального планування і повноти виконання доходів бюджету. Саме тому дослідження питань оптимізації бюджетних доходів у нерозривному зв'язку із забезпеченням якісного управління ними набувають особливої актуальності. Адже діяльність у сфері бюджетної політики полягає в тому, щоб, враховуючи тиск особливих інтересів суб'єктів держави як соціально-економічних груп, оптимально поєднувати реалізацію цих завдань. Це, з одного боку, викликає необхідність розробити тактичні заходи, що часом суперечать один одному, а з іншого – задіяти всі інституціональні утворення держави, що виконують взаємопов'язані функції. Іншими словами, збалансованість загального рівня податків, їх структури, ступеня прогресивності, а також відповідна структура витрат і трансфертів не повинні послаблювати стимули до заощаджень, інвестицій, до підприємницької і трудової активності, що сукупно приведе до нових бюджетних доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Різноманітні аспекти доходів державного бюджету на прикладі різних країн та їх угруповань досліджувалися багатьма зарубіжними вченими, а саме: Н. Девасом, С. Делеєм, М. Кідом, В. Крендалом, А. Манном, М. Хаббардом та ін.

i.ruzhytskyi@gmail.com

Питання формування дохідної частини державного бюджету України досліджували такі вітчизняні науковці, як О.Д. Василик, В.М. Геєць, Т.І. Єфіменко, В.Г. Дем'янишин, І.О. Луніна, В.І. Лук'яненко, О. Молдован, Ц.Г. Огонь, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічник, Ю.В. Сибірянська, В.М. Федосов, І.Я. Чугунов, В.П. Кодацький, Ю.В. Сибірянська. Вони розглядають доходи державного бюджету як базу його формування або як об'єкт управління ним. Важливість застосування системного підходу в розгляді питань державного бюджету, його доходів і витрат, бюджетної системи загалом обґрунтовується Ю.В. Пасічником та І.Я. Чугуновим. Визначення сутності системи державних доходів і виділення її елементів знаходимо в працях Л.П. Стеціва та О.І. Копилюка, а її функції розглянуті в працях В.П. Кодацького.

Проте визначення оптимальної системи доходів державного бюджету України та принципів її функціонування не розглядається науковцями достатньою мірою. Отже, питання підвищення якості управління цією єдиною системою та механізму оптимізації формування доходів потребує подальшого вивчення.

Метою статті є обґрунтування необхідності системного підходу до завдання оптимізації доходів державного бюджету, починаючи з цільової спрямованості на результат, продовжуючи оцінкою й вибором інструментарію управління бюджетними доходами і закінчуючи моніторингом.

Виклад основного матеріалу

Відповідно до законодавства, доходами бюджету визначаються грошові кошти, що надходять до бюджету, за винятком коштів, що є джерелами фінансування дефіциту бюджету. На практиці цей критерій часто не дотримується, оскільки склад доходів або джерел фінансування значною мірою залежить від прийнятих методів бюджетного планування, формату бюджету, систем звітності тощо. В Україні до неподаткових доходів належить надходження від продажу майна, яке перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ та господарському віданні державних і муніципальних унітарних підприємств. До джерел фінансування дефіциту – надходження від продажу земельних ділянок, акцій, облігацій та інших цінних паперів.

Таким чином, межа між доходами бюджету та джерелами фінансування його дефіциту досить умовна. За економічною сутністю доходами бюджету є надходження, що збільшують чисту вартість державних активів. Сальдо надходжень джерел фінансування дефіцитів не змінює чистої вартості активів, а лише змінює їх структуру. Проте, на нашу думку, обидві складові відповідають завданням оптимізації надходжень до бюджету, оскільки існує можливість не тільки кількісного збільшення або зменшення у грошовому вираженні, але і зміни якісної структури надходжень [1, 4].

Розглядаючи питання ефективності державного управління в сфері доходів, слід звернути особливу увагу на взаємодію основних суб'єктів при формуванні доходної частини бюджету. Відомо, що доходи бюджету виражають економічні відносини, що виникають між державою, суб'єктами господарювання та громадянами в процесі формування та виконання бюджету. Формою прояву цих економічних відносин є різні види податкових і неподаткових платежів суб'єктів господарювання і населення до бюджетної системи.

При цьому можливі дві базові системи взаємовідносин між платниками і бюджетами всіх рівнів щодо формування державних доходів.

Сутність першої системи відображається логічним зв'язком «один платіж – один бюджет», платник здійснює платежі окремо в ті чи інші бюджети і веде окремий облік або звітність у розрізі відповідних бюджетів. У цьому випадку платник безпосередньо взаємодіє з конкретним органом влади, що законодавчо встановив той чи інший платіж, у тому числі – заснований на загальній податковій базі. Відповідно, немає необхідності встановлення нормативів відрахувань від тих чи інших доходів до бюджетів різних рівнів: «власні» доходи кожного бюджету, від національного до низового місцевого, формуються за рахунок видів податкових і неподаткових доходів, котрі встановлюються відповідними органами влади. Перевагами цієї системи є значно більша підзвітність влади різних рівнів, більш чітке розуміння платниками податків взаємозв'язку між рівнем оподаткування та обсягом і якістю бюджетних послуг, прозорість обліку та звітності, можливості для проведення самостійної економічної політики, мінімізація нереалізованих інтересів щодо розподілу доходів.

За другої системи платник взаємодіє з бюджетною сферою в цілому, сплачуючи платіж незалежно від того, який рівень влади його встановив, на спеціальний транзитний рахунок, з котрого потім за встановленими правилами і нормативами надходження зараховуються до доходів відповідних бюджетів.

Відомі й перехідні системи, коли, наприклад, обласні та місцеві податки сплачуються безпосередньо до відповідних бюджетів, а надходження від податкових і неподаткових доходів, установлених

центральними органами влади, розподіляються за нормативами або формулами між бюджетами різних рівнів.

На сьогодні в Україні в частині доходів працює тільки друга модель. Принципова позиція полягає в тому, що платник має взаємодіяти з бюджетною системою в цілому в особі адміністратора відповідних надходжень до бюджету (наприклад, платники податків взаємодіють тільки з податковими органами, а платники митних зборів – тільки з митними органами). Завдяки цьому, по-перше, мінімізуються адміністративні витрати платника (один дохід – один орган влади, немає необхідності у веденні додаткової документації за розрахунками з бюджетами для її подання до органів влади, законодавчо встановлюються розміри платежів), а по-друге, створюються умови для максимальної транспарентності фінансових потоків між платниками та бюджетами, оскільки умова зарахування всіх доходів на єдиний транзитний рахунок визначає необхідність у відкритті єдиних рахунків бюджетів у банках одному органу, який здійснює касове обслуговування виконання бюджетів (на сьогодні таким органом є Казначейство). У свою чергу, система єдиних рахунків бюджетів, що відкриваються тільки одному органу влади, створює передумови для досягнення максимальної транспарентності фінансових потоків не тільки між платником і бюджетами, а й між бюджетами та кредиторами.

Всі заходи, що вживаються в Україні сьогодні [2, 3, 5] і спрямовані на управління доходами, можна розділити на дві групи: прямі й непрямі методи збільшення доходів. Тобто всі вони спрямовані на якомога більше залучення коштів до державного бюджету, що неповною мірою відповідає завданню оптимізації.

До прямих методів збільшення доходів належать:
- регулювання податкових ставок та порядку сплати податків;
- оптимізація структури майна, що перебуває у державній власності, як джерела доходів бюджету (розглядається сьогодні лише з боку привабливості для приватизаційних процесів);
- підвищення ефективності адміністрування податкових і неподаткових доходів.

Ефект від регулювання параметрів оподаткування є досить обмеженим у зв'язку з обмеженими податковими повноваженнями місцевих органів влади. Тому саме непрямі методи можуть забезпечити проведення більш фундаментальної роботи з податковою базою і стимулювання її зростання за допомогою збільшення загальної економічної активності в регіоні.

Непрямі методи стимулювання податкових доходів складаються з:
- формування і підтримки сприятливих умов для розвитку реального сектора;
- встановлення спеціальних податкових режимів.

Непрямі методи впливу на податкову базу регіону забезпечують стимулювання розширення податкової бази на основі збільшення загальної економічної активності в регіоні. При цьому одночасно можуть використовуватися прямі методи у формі надання податкових пільг, а також інші заходи підтримки інвестиційної діяльності, включаючи надання державних гарантій, бюджетних інвестицій. Основним резервом підвищення доходів є вдосконалення організації управління доходами, зокрема ефективна робота з платниками податків. Важливим є забезпечення збирання податків і зборів, що зараховуються до регіональних та місцевих бюджетів, і їх прогнозованості для підвищення реалістичності фінансового планування.

Оптимізація доходної частини державного бюджету як складової бюджетної системи, що ефективно функціонує у ринковій економіці, уособлює можливість одночасного досягнення трьох найважливіших завдань (рис. 1).

Перше завдання має фіскальний характер. Надходження до бюджету мають забезпечити необхідні ресурси для урядової діяльності, для витрат на військові, економічні та соціальні програми, тобто для виробництва «суспільних благ», а також на утримання власне державного апарату.

Рис. 1. Цільова триєдність оптимізованих бюджетних доходів

Джерело: розроблено автором.

Друге завдання – забезпечити можливість регулювання економіки, коли податки, неподаткові джерела, а часом і запозичення до державного бюджету (як вид вхідних потоків коштів), використовуються як важелі досягнення певних цілей економічної політики – стабілізації економічної кон'юнктури, обмеження інфляції, проведення антикризових заходів, стимулювання економічного зростання, структурних зрушень тощо.

Третє завдання – забезпечити виконання соціальної функції держави з вирівнювання доходів. Адже бюджетна система є ефективним інструментом перерозподілу доходів завдяки спеціальним заходам у галузі податкової політики, з одного боку, і системи трансфертних платежів відповідним верствам населення – з іншого.

Реалізуючи ці завдання, держава має постійно намагатись досягти найповнішого розкриття потенціалу оптимізованих державних доходів.

Керуючись засадами цільової триєдності (див. рис. 1), діяльність з оптимізації бюджетних доходів доцільно розпочинати з розробки стратегії розвитку фіскального потенціалу держави (рис. 2). При цьому під терміном «фіскальний» (бюджетний) ми розуміємо потенціал, що має відношення до фінансового результату від наповнення казначейського рахунку. Робота з підвищення якості управління бюджетними доходами в частині податкових надходжень може попередньо бути сформульована в розрізі напрямів розвитку податкового та неподаткового потенціалів держави.

Відповідно до окресленої стратегії, напрями розвитку податкового потенціалу регіону мають містити наступні змістовні блоки:

1) опис поточного стану податкового потенціалу та податкових доходів бюджету;

2) формулювання основних цілей, до яких належать: створення раціональної й стабільної податкової системи, котра дає можливість максимально використовувати податковий потенціал країни для забезпечення динамічних темпів соціально-економічного розвитку; забезпечення сталого зростання податкових надходжень до бюджетної системи;

3) основні складові реалізації стратегії: здійснення соціально-економічної політики; реформування міжбюджетних відносин; вдосконалення податкового законодавства; поліпшення податкового адміністрування;

4) очікувані результати стратегії: підвищення інвестиційної привабливості країни та збільшення обсягу надходжень податків і зборів до державного бюджету; зростання кількості платників податків та об'єктів оподаткування; скорочення недоїмки з податків і зборів, а також заборгованості за нарахованими пенею і штрафами; раціональне реформування податкової системи; максимальне використання податкового потенціалу окремих регіонів для ефективного та сталого розвитку економіки й соціальної сфери в цілому.

З наведеної структури стратегії, під «розвитком податкового потенціалу» ми розуміємо не тільки заходи в сфері податкової політики, а й соціально-економічні заходи і заходи в галузі міжбюджетних відносин. Такий підхід дає змогу не тільки оптимізувати використання поточного податкового потенціалу, а й створювати сприятливі умови для його розвитку.

Слід, однак, відзначити, що результати реалізації такої стратегії будуть адекватні очікуваним тільки в тому випадку, якщо розроблені заходи узгоджуватимуться і підкріплюватимуться заходами, реалізованими в галузі неподаткової сфери, а саме промислової політики, соціальної політики, політики щодо власності тощо. Інакше кажучи, необхідно простежувати узгодженість і комплексність дій різних державних інститутів.

Фінансова політика державних органів влади в Україні в частині оптимізації податкових доходів має бути заснована на принципах передбачуваності рівня податкового навантаження і стабільності надходження інших доходів.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ		
Напрями розвитку податкового потенціалу держави: • аналіз вихідного потенціалу; • цілі; • складові частини; • результати; • моніторинг	⟷	*Напрями розвитку неподаткового потенціалу держави:* • аналіз вихідного потенціалу; • цілі; • складові частини; • результати; • моніторинг

Рис. 2. Сутність стратегії розвитку фіскального потенціалу держави

Джерело: розроблено автором.

Підвищенню загальнодержавної передбачуваності податкового навантаження і стабільності надходження інших доходів сприяє визначення окремих параметрів оподаткування в регіонах на середньостроковий період (3–5 років) і чітке дотримання прийнятих параметрів. Зміна показників оподаткування, що знаходиться в компетенції місцевого самоврядування, має заздалегідь передбачатися у фінансовій політиці відповідних органів регіонального розвитку. Прогноз доходів у перспективному плануванні розробляється за укрупненими статтями бюджетної класифікації, згідно з програмами соціально-економічного розвитку території та прогнозом макроекономічних показників, змінами у податковому й бюджетному законодавстві, перспективним фінансовим планом, розробленим у межах попереднього бюджетного циклу, і результатами його моніторингу.

Оптимізація бюджетних доходів у межах фінансової політики окремої області або регіону неможлива без достатнього рівня передбачуваності податкового навантаження та навантаження з інших платежів до бюджетів. Отже, потребують попереднього розгляду декілька варіантів зміни навантаження на платників до бюджету. Фінансовий орган у межах суб'єкта місцевого самоврядування встановлює варіанти зміни навантаження залежно від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, що характеризуються відповідним ступенем невизначеності. Залежно від конкретних умов достатньо визначеними можуть бути динаміка соціально-економічних показників, зміна обсягів міжбюджетних перерахувань, зміна податкового та бюджетного законодавства, послаблення або посилення місцевої податкової бази, зміна частки пільговиків серед населення, підвищення привабливості територій як об'єктів для інвестицій та ін.

Для реалізації принципу передбачуваності навантаження за платежами до бюджету попередньо проводиться оцінка ефективності та рівномірності податкового або неподаткового навантаження, а також аналіз потенціалу його можливого збільшення. Для оцінки величини навантаження органи влади порівнюють показники соціально-економічного розвитку регіону з аналогічними показниками сусідніх або порівнянних регіонів України. Вивчення переваг потенційних інвесторів також може використовуватися для раціоналізації навантаження. Важливим елементом визначення ефективності зміни навантаження є аналіз чутливості обсягу певного виду надходжень до зміни податкових ставок або показників економічного розвитку регіону (якою мірою збільшиться обсяг сум до сплати в бюджет при зміні податкової ставки або рівня доходу на 1 %).

Принцип стабільності передбачає, що фінансова політика держави в частині управління доходами спрямована на диверсифікацію дохідних джерел. Диверсифікація податкових і неподаткових джерел покликана підвищити стабільність надходження доходів до державного бюджету, оскільки важливою умовою стабільності надходження доходів є низький рівень залежності від надходжень за одним-двома джерелами. Підвищенню диверсифікації сприяє посилення акцентів на неподаткові надходження, насамперед від майна, що перебуває у державній та муніципальній власності. При цьому недоцільно використовувати джерела доходів, надходження за якими незначні, а витрати адміністрування високі [6, 7].

Ефективність управління державними доходами залежить не тільки від специфічних рис їх джерел і методів впливу на них, а й від координованості діяльності органів влади всіх рівнів з налагодження механізму отримання таких доходів. Державна економічна політика має бути спрямована на оптимізацію структури державних доходів, яка відповідала б функціональним завданням державних або місцевих органів влади, і на формування єдиної, взаємозалежної системи економічних відносин, що мають на меті значне підвищення ефективності використання всіх джерел доходів. У процесі управління доходною частиною державного бюджету мають бути враховані особливості її джерел:

- які закріплені виключно за державним бюджетом;
- які розподіляються за державним та місцевими бюджетами;
- які закріплені виключно за місцевими бюджетами;
- об'єкти державної або місцевої власності.

Слід дотримуватися певної логічної схеми в управлінні державними доходами, що спрямована на оптимізацію їх структури (рис. 3).

Формування оптимальної економічної й територіальної структури доходних джерел у державі загалом та в регіонах зокрема є ключовим моментом управління державними доходами, яке здійснюється у двох аспектах:

- як співвідношення державних доходів, місцевих та спільних доходів;
- як співвідношення між державною власністю, приватною і змішаними (державно-приватне партнерство) формами власності.

Рис. 3. Схема розробки і вибору механізму управління державними доходами

Джерело: розроблено автором.

Для раціонального використання і захисту джерел державних доходів насамперед слід провести їх інвентаризацію (оцінити якісний стан джерела доходів (див. рис. 3)). Продовжуючи роботу з оптимізації структури державних доходів, необхідно визначити їх склад, збереження якого у незмінній формі є доцільним, тобто не потребує оптимізації (зазвичай показники соціально-економічного розвитку не є еластичними до цих джерел). Доцільність збереження в існуючому складі визначається критеріями розумної достатності, які дають можливість органам державної влади виконувати свої функції [8–10].

Обираючи підхід до управління державними доходами, слід керуватися міркуваннями, що всі джерела доходів можна умовно розділити на такі, що використовуються для реалізації соціальних зобов'язань, і такі, що приносять дохід (від державних проектів). Для виділення останньої групи джерел необхідно провести оцінку фінансового ризику, пов'язаного з їх функціонуванням, та оцінку рівня доходності кожного джерела (збереження збиткових джерел в існуючому стані неприпустимо і вони найперші мають підпадати під механізм оптимізації).

Висновки

Таким чином, політика з оптимізації державних доходів має будуватися на базі чіткого визначення інтересів держави та регіонів згідно із зазначеними вище групами доходних джерел. Це дасть змогу якісно підвищити ефективність діяльності держсектора економіки, реалізувати заходи з його оптимізації.

Оптимізація системи державних доходів має забезпечити досягнення таких цілей:

- максимально можливе підвищення дохідності об'єктів державної власності;
- найбільш ефективне виконання державою своїх соціальних функцій у процесі взаємодії з дохідними джерелами;
- стимулювання розвитку реального сектора економіки, забезпечення максимально простого і зручного ведення підприємницької діяльності;
- виключення можливості для корупції в процесі управління доходними джерелами.

Контроль за досягненням цілей оптимізації може здійснюватися за такими напрямами:

- збільшення доходів бюджету від використання дохідних джерел;
- своєчасна розробка і прийняття відповідної нормативно-правової бази;
- підвищення рівномірності розподілу доходів між суб'єктами в державі (зниження коефіцієнта Джині);
- забезпечення повноти виконання соціальних функцій держави.

Збільшення доходів (податкових платежів та неподаткових надходжень) від більш ефективного використання джерел і одночасна оптимізація витрат на управління ними в інтересах виконання розвиваючої функції держави дадуть можливість проведення політики зниження податків на діяльність підприємств і мають бути взаємопов'язані з витратами бюджету таким чином, щоб значна частина отриманих доходів від використання джерел знову реінвестувалася (прямо чи опосередковано) в регіональну економіку, а частина, що залишилася, спрямовувалася на підтримку і розвиток держави.

1. *Молдован О.О.* Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання України : аналітична доповідь / О.О. Молдован, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко. – К. : НІСД, 2010. – 72 с.
2. *Про затвердження* Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : постанова Кабінету Міністрів України № 1001 від 21.07.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF
3. *Про Стратегію* економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки : указ Президента України від 28.04.2004 р. № 493/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moz.gov.ua/en/main/interact/euro/?docID=1690
4. *Чугунов І.Я.* Теоретичні основи системи бюджетного регулювання / І.Я. Чугунов. – К. : НДФІ, 2005. – 259 с.
5. *Щодо основних* напрямів бюджетної політики України на 2013 рік : [аналітична записка] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/802/
6. *Kidd M., Crandall W.* Revenue Authorities: Issues and Problems in Evaluating Their Success. IMF Working Paper. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econpapers.repec.org/paper/imfimfwpa/06_2f240.htm
7. *Mann A.J.* Are semi-autonomous revenue authorities the answer to tax administration problems in developing countries? – A practical guide. August 2004 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADC978.pdf
8. *Restoring* Public Finances, OECD, Public Governance and Territorial Development Directorate, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.oecd.org/gov/budgeting/restoring-publicfinances-reportoutliningthefiscalconsolidationplansof30oecdcountries.htm
9. *State* and Local Governments: Fiscal Pressures Could Have Implications for Future Delivery of Intergovernmental Programs, United States Government Accountability Office, 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gao.gov/new.items/d10899.pdf
10. *The Big* Reset: State Government after the Great Recession. National Governors Association Center for Best Practices, 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nga.org/files/live/sites/NGA/files/pdf/1002STATEGOVTAFTERGREATRECESSION.PDF

1. *Moldovan O.O., Zhalilo Y.A., Shevchenko O.V.* The new architecture of the budgetary system of Ukraine: risks and opportunities for economic growth in Ukraine / Analytical report, – K.: NISS, 2010. – 72 p. [in Ukrainian]
2. *On Approving* the National Strategy for Regional Development 2015: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1001 from 21.07.2006 [electronic resource]. – Available at: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF [in Ukrainian]
3. *On the strategy* of economic and social development of Ukraine "Towards European Integration" for 2004-2015: President of Ukraine Decree of 28.04.2004, № 493 /2004 [electronic resource]. – Available at: http://moz.gov.ua/en/main/interact/ euro/?docID=1690 [in Ukrainian]
4. *Chugunov I.* The theoretical basis of budgetary control. – K.: NDFI, 2005. – 259 p. [in Ukrainian]
5. *Regarding* the budget report of Ukraine in 2013 [Policy Brief] / [electronic resource]. – Available at: http://www.niss.gov.ua/articles/802/ [in Ukrainian]
6. *Kidd M., Crandall W.* Revenue Authorities: Issues and Problems in Evaluating Their Success / IMF Working Paper. – Available at: http://econpapers.repec.org/paper/imfimfwpa/06_2f240.htm [in English]
7. *Mann A.J.* Are semi-autonomous revenue authorities the answer to tax administration problems in developing countries? – A practical guide. August 2004 – Available at: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADC978.pdf [in English]
8. *Restoring* Public Finances / OECD, Public Governance and Territorial Development Directorate, 2011. – Available at: http://www.oecd.org/gov/budgeting/restoringpublicfinances-reportoutliningthefiscalconsolidationplansof30oecdcountries.htm [in English]
9. *State* and Local Governments: Fiscal Pressures Could Have Implications for Future Delivery of Intergovernmental Programs, United States Government Accountability Office, 2010. – Available at: www.gao.gov/new.items/d10899.pdf [in English]
10. *The Big* Reset: State Government after the Great Recession. National Governors Association Center for Best Practices, 2010. – Available at: http://www.nga.org/files/live/sites/NGA/files/pdf/1002STATEGOVTAFTERGREATRECESSION.PDF [in English]

Дата подання рукопису: 10.11.2013 р.